

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om pension åt vissa f. d. vägarbetare.

I följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen i första kammaren nr 39—42 av herr *Ahlkvist* samt i andra kammaren nr 13 av herr *Andersson* i Alfredshem, nr 50—53 av herr *Thapper*, nr 54 och 55 av herr *Severin* i Gävle jämte två av kammarens övriga ledamöter, nr 57 av herr *Jacobson* i Vilhelmina, nr 58 av herr *Hällgren*, nr 59 av herrar *Hällgren* och *Törnkvist*, nr 60—66 av herr *Hällgren*, nr 67 av herr *Holmberg* och nr 129 av herr *Orgård*, hava förslag framställt i fråga om pension åt vissa f. d. vägarbetare.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa till motionerna.

De i motionerna avsedda vägarbetarnas namn, levnadsålder och tjänstetid samt av motionärerna yrkade pensioner framgå av efterföljande sammanställning:

Motion nr	N a m n	Ålder	Tjänstetid	Yrkat pensionsbelopp kronor
I: 39	S. J. Svensson....	61	13 år 3 mån. 11 dag.....	636
I: 40	O. L. Nilsson	66	10 år 14 dag.	636
I: 41	N. Nilsson	66	11 år 11 mån. 11 dag.	636
I: 42	K. M. Larsson....	68	12 år 8 mån. 27 dag.....	636
II: 13	J. F. Forslund....	71	42 år 8 mån.; slutat 1942.....	1 104
II: 50	K. J. Johansson..	74	12 år 8 mån. 22 dag.....	636
II: 51	G. S. Johansson..	61	8 år 3 mån. 1 dag.....	636
II: 52	J. H. Dahlgren ..	64	10 år 5 mån. 24 dag.....	708
II: 53	J. M. Nilsson	70	13 år 4 mån. 27 dag.....	708
II: 54	J. A. Svensson....	67	14 år 11 mån. 7 dag.; slutat 1942	636
II: 55	H. O. Larsson....	70	15 år 3 mån.; slutat 1942.....	708
II: 57	P. L. Bylund	74	36 år 2 mån. 21 dag.; slutat vid vägväsendet 1941.....	708
II: 58	J. A. Lundberg ..	66	12 år 9 mån. 13 dag.....	636
II: 59	K. F. Lindström..	64	15 år 11 mån. 15 dag.; slutat 1941	708
II: 60	E. E. Karlsson....	61	28 år; slutat 1942	708
II: 61	P. A. Jonsson	70	12 år 2 mån. 16 dag.....	636
II: 62	A. Gustavsson....	62	11 år 8 mån. 13 dag.....	636
II: 63	O. B. Berglund ..	62	15 år 5 mån. 9 dag.; slutat 1940	708
II: 64	A. B. Elmén	62	14 år 2 mån.....	636
II: 65	A. Björn	58	14 år 10 mån. 8 dag.; slutat 1941	636
II: 66	A. P. Söderström..	78	12 år 1 mån. 15 dag.....	636
II: 67	J. F. Bäckström..	65	7 år 25 dag.	»skälligt belopp»
II: 129	A. Nilsson.....	64	7 år 7 mån. 9 dag.....	belopp ej angivet

Över förevarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt statens pensionsanstalt.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har anfört:

De i motionerna I: 39—42 samt II: 50—54, 58, 61—62, 64—67 och 129 framställda förslagen om pension finner sig styrelsen icke kunna tillstyrka på den grund att vederbörande vägarbetare icke i statens tjänst, hos väghållningsdistrikt eller vägdistrikt under en tid av sammanlagt minst 15 år innehaft sådan anställning, som utgjort huvudsaklig sysselsättning och förvärvskälla.

De i motionerna II: 55, 59 och 63 framställda förslagen om pension finner sig styrelsen icke kunna tillstyrka på den grund att vederbörande vägarbetare redan före år 1943 slutat sina anställningar vid vägväsendet samt därefter icke vunnit stadigvarande arbetaranställning inom den statliga vägorganisationen.

I motionen II: 13 avsedde vägarbetaren Johan Fredrik Forslund har i skrivelse den 23 september 1944 gjort framställning om pension, vilken framställning väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med underdånig skrivelse den 10 februari 1945 överlämnat till Konungen. Under hänvisning till Forslunds långvariga, väl vitsordade tjänstgöring vid Statens Järnvägar och vägväsendet — sammanlagt 42 år 8 månader — och på av styrelsen i förenämnda underdåniga skrivelse anförda skäl får styrelsen tillstyrka bifall till motionen II: 13.

Svenska Väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet har i underdånig skrivelse den 7 februari 1945 gjort framställning om pension åt vissa f. d. vägarbetare, bl. a. i motionen II: 57 avsedde vägarbetaren Per Ludvig Bylund. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som på grund av nådig remiss den 9 februari 1945 häröver avgivit utlåtande, ansåg sig då på vissa i utlåtandet anförda skäl icke kunna förorda att pension tillerkändes Bylund. Likväl vill styrelsen, med hänsyn till Bylunds långa anställningstid i tjänst hos staten och vägdistrikt — sammanlagt 36 år 2 månader 21 dagar — samt det förhållandet att han på grund av arbetsbrist den 11 juni 1943 slutat sin anställning i statens tjänst, tillstyrka bifall till motionen II: 57.

I motionen II: 60 avsedde vägarbetaren Ernst Emil Karlsson har i skrivelse den 1 juli 1944 gjort framställning om pension, vilken framställning väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med underdånig skrivelse den 27 september 1944 överlämnade till Konungen. Under hänvisning till Karlssons långvariga och väl vitsordade tjänstgöring vid arméns fortifikationsförvaltning och vägväsendet — sammanlagt 28 år — och på av styrelsen i förenämnda underdåniga skrivelse anförda skäl får styrelsen tillstyrka bifall till motionen II: 60.

Tillika får styrelsen meddela, att efter inom ämbetsverket företagen utredning vissa i motionerna angivna anställningstider visat sig vara felaktiga. I de fall där så är förhållandet ha bilagts anställningsuppgifter utvisande de av vederbörande vägarbetare innehavda anställningarna och deras omfattning.

Statens pensionsanstalt har anfört:

De i motionerna nr II: 13, 55, 57, 59—60 och 63 omförmälda vägarbetarna hava redan före år 1943 slutat sina anställningar vid vägväsendet

samt ha därefter icke tjänstgjort vid den statliga vägorganisationen. De i övriga motioner omförmälda arbetarna ha icke under sammanlagt minst 15 år i statens tjänst, hos väghållningsdistrikt eller vägdistrikt innehaft sådan anställning, som utgjort deras huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Ingen av ifrågakommande arbetare uppfyller således de villkor, som av statsmakterna uppställts för erhållande av pension. Vid sådant förhållande finner pensionsanstalten sig icke kunna tillstyrka bifall till någon av föreliggande motioner.

Statskontoret har anfört:

I samband med förstatligandet den 1 januari 1944 av den allmänna väghållningen på landet har staten funnit sig böra i olika avseenden vidtaga åtgärder för att i pensionshänseende säkerställa personal, som innehaft anställning hos vägdistrikt. Åtgärderna hava väsentligen avsett personal, som erhållit anställning i den statliga vägorganisationen eller eljest i statens tjänst ävensom sådan personal, som blivit övertalig i anledning av förstatligandet. När det åter gäller anställningshavare, som slutat sin anställning hos vägdistrikt redan före vägförstatligandet utan att vara tillförsäkrad rätt till pension, har däremot — med visst undantag — icke ansetts föreliggande skyldighet för statsverket att sörja för anställningshavarens pensionering. Nämnade undantag avser hos vägdistrikt före vägförstatligandet anställd arbetare, som är född före den 1 januari 1884 samt kvarstått i anställningen till 1943 års utgång eller på grund av arbetsbrist permitterats av vägdistriktet under år 1943 och som sedermera icke vunnit mera stadigvarande arbetaransättning vid vägförvaltning. Bestämmelserna rörande pensionering av sistnämnda anställningshavare finnas meddelade i den i motionerna åberopade kungörelsen nr 502/1944.

Enligt de grunder som gällde för finansieringen av vägdistriktens verksamhet ägde vägdistrikt icke åtnjuta bidrag av statsmedel till kostnaderna för pensionering av annan personal än den s. k. tekniska personalen. Detta torde bl. a. hava varit anledningen till att vägdistriktet endast i undantagsfall ordnat pensionering av sin arbetarpersonal. Någon rättslig skyldighet för statsverket att sörja för icke pensionsberättigade anställningshavare vid vägdistrikt, som slutat sin anställning före förstatligandet, kan ej anses föreliggande. När det gäller att bedöma, huruvida staten av billighetsskäl bör träda emellan i de föreliggande fallen, bör i första hand beaktas att när fråga är om medgivande av riksdagspension åt statliga befattningshavare anställningstid, som ej uppgår till 15 år, enligt hittills tillämpad praxis icke ansetts motivera statspension. Då de här avsedda fallen icke böra bedömas efter förmånligare grunder, än som gälla för statens befattningshavare, böra alltså de vägarbetare, vilkas anställning i statens tjänst, hos väghållningsdistrikt och vägdistrikt ej uppgår till 15 år, icke ifrågakomma för underföd. För de vägarbetare, som vid vägförstatligandet icke vunnit anställning inom den statliga vägorganisationen, gällde såsom ovan framhållits för rätt till pension enligt kungörelsen 1944: 502 den förutsättningen, att arbetaren kvarstått i anställning till 1943 års utgång eller under samma år permitterats på grund av arbetsbrist. Ett eftergivande av denna förutsättning torde komma att tillmätas prejudicerande verkan för behandlingen av liknande framställningar från f. d. anställningshavare inom vägväsendet. Vidare lär ett frångående av angivna grunder medföra konsekvenser i fråga om behandlingen av övertalig personal inom andra verksamhetsområden, som övertagits

eller komma att övertagas av statsverket. Statskontoret kan därför icke tillstyrka, att understöd beredes övertalig vägarbetare, som slutat sin anställning inom vägväsendet före år 1943, även om anställningens upphörande orsakats av sjukdom.

I motionen II: 57 avsedde vägarbetaren Bylund slutade sin anställning inom vägväsendet redan år 1941. Han hade då fyllt 69 år. Den omständigheten, att han under år 1943 vid så hög ålder som 71 år erhållit en kortare tillfällig anställning hos krigsmaterielverket, bör enligt statskontorets mening icke medföra att undantag göres för hans vidkommande. Ämbetsverket kan alltså icke heller tillstyrka att pension för Bylund kommer i fråga.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, uppfyller icke någon av de i förevarande motioner avsedda f. d. vägarbetarna de i kungörelsen 1944: 502 angivna förutsättningarna för erhållande av pension, enär de antingen avgått ur tjänst före år 1943 eller inneha mindre än 15 tjänsteår. I princip måste utskottet fördenskull ställa sig avvisande till de i motionerna väckta förslagen. Vid prövning av motionerna har utskottet dock i likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen funnit skäl tala för att pension av statsmedel tillerkännes f. d. vägarbetarna Forslund, Bylund och Karlsson, vilka visserligen avgått ur tjänst före år 1943 men vilkas anställningstider i statens tjänst samt hos väghållningsdistrikt eller hos vägdistrikt uppgått till sammanlagt respektive 42 år 8 månader, 36 år 2 månader 21 dagar samt 28 år. Beträffande dessa arbetare har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att envar av dem erhåller en årlig pension av 708 kronor, varå tilläggsförmåner icke må utgå. I anslutning till riksdagens tidigare i år fattade beslut rörande förhöjning av pensionerna till f. d. vägarbetare torde nu ifrågavarande pensioner böra från och med den 1 juli 1946 förhöjas till 768 kronor.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

- A) att riksdagen, i anledning av motionerna II: 13, II: 57 och II: 60, må medgiva, att envar av f. d. vägarbetarna Johan Fredrik Forslund, Per Ludvig Bylund och Ernst Emil Karlsson må under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en pension, att utgå med 708 kronor för år under tiden 1 januari—30 juni 1946 och med 768 kronor för år för tiden därefter, å vilka belopp rörliga tilläggsförmåner icke må utgå; samt
- B) att motionerna I: 39—42 samt II: 50—55, 58, 59, 61—67 och 129 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 maj 1946.

På bankoutskottets vägnar:

GUST. SVEDMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Åkerberg,* Carlström, Sundvik, Friggeråker, Leander, Edin, Lindblom och Fahlander;

från andra kammaren: herrar Andersson i Munkaljungby, Mattsson, Eriksson i Sandby,* Johnsson i Kastanjegården, Sundberg, von Seth,* Nilsson i Landskrona och Fagerholm.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.